

[150] Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte fredag den 29. oktober 1971 kl. 09.00.

Møtet ble ledet av formannen, H e l g e S e i p .

Til stede var: Per Borten, K.M. Fredheim, K. Frydenlund, L. Granli, Guttorm Hansen, L. Korvald, Sverre Nybø (for Otto Lyng), Margith Munkebye, T. Oftedal, Erling Petersen, H. Seip, K. Willoch, B. Ingvaldsen, Magnus Andersen, A. Hagen (for J. Austrheim), I. Bakken, K.J. Brommeland, G. Garbo, Aase Lionæs, S. Stray, P. Thyness, I. Ulveseth og J.A. Vikan.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Fung. utenriksminister, handelsminister P. Kleppe og landbruksminister T. Treholt.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Stoltenberg, ambassadør Sommerfelt, ekspedisjonssjef Skarstein, direktør Holland, byråsjefene Arnesen og Ølberg.

Fra Handelsdepartementet: Statssekretær Ribu.

D a g s o r d e n :

Forhandlingene med EF.

Formannen: Dette møtet er innkalt for at komiteen skal få en redegjørelse om den videre gang i forhandlingene med de europeiske fellesskap.

Først vil statsråd Kleppe som handelsminister og fungerende utenriksminister gi en kort orientering. Deretter vil landbruksministeren redegjøre nærmere for situasjonen når det gjelder jordbruksforhandlingene.

Statsråd Kleppe: Når det gjelder hovedproblemene i våre forhandlinger med Det europeiske fellesskap, er vi ikke kommet noe særlig videre når det gjelder fiskeriene. Det har bl.a. sammenheng med at man fra De seks' side ikke har ønsket noe utspill før avstemningen i det britiske parlament, som fant sted i går, i og med at fiskeriene er et problem som ikke bare gjelder Norge, men alle de fire søkerland. Det som har vært hovedtema i våre kontakter og forhandlingene med De seks, har derfor vært jordbruksproblemene. Jeg går ut fra at komiteen allerede er kjent med det som skjedde på det forrige ministermøte i Luxembourg den 19. oktober. Jeg kan kort rekapitulere hovedpunktene der, for det har en viss interesse for fortsettelsen.

[151] Vi hadde siden september hatt såkalte tekniske kontakter med representanter for Kommisjonen, og hadde etter hvert gått igjennom våre hovedproblemer på jordbrukets område. Vi var klar over at Kommisjonen allerede på det tidspunktet var kommet et stykke på vei når det gjaldt å klarlegge sitt standpunkt til dette, men på den annen side var det like klart at de seks regjeringene ikke hadde klarert spørsmålet seg imellom.

Særlig takket være utenriksminister Moro fra Italia, som i høst er president for De seks' ministerråd, avga De seks likevel en erklæring om det de da hadde blitt

enige om. Det gjaldt for det første en erkjennelse av at Norge har særlige problemer i jordbruket. De pekte spesielt på det faktum at bare det å bringe de norske produsentprisene på linje med Fellesskapets landbrukspriser ville føre til en vesentlig nedgang i de norske bønders inntekter. Man kan vel dermed si at de argumenter som er ført fram fra norsk side om inntektsnedgangen, i store trekk er blitt akseptert fra De seks' side.

Det andre punkt som gikk fram av deres erklæring var at de ville bestrebe seg på – om mulig til 3. november, da vi skal ha et nytt møte med De seks på stedfortrederplan – å legge fram konkrete forslag som uten å skape presedens, som det heter, har som mål å opprettholde de norske bønders levestandard under iakttagelse av reglene for den felles jordbrukspolitik. Altså: De setter seg som mål å opprettholde norske bønders levestandard. Det ble sagt til oss at noen liknende erklæring aldri er blitt gitt til noe annet land, verken til land innen Fellesskapet eller til noe søkerland. For så vidt kan man si at dette var et gunstig utgangspunkt i alle fall, for det videre arbeid. Men det som gjenstod var måten på hvilken de skulle løse disse problemene.

De erkjente problemene, de påtok seg å opprettholde norske bønders levestandardsnivå. I mellomtiden arbeider de videre med spørsmålet om måten dette skal gjøres på, altså med svaret på vårt utspill, kan man si.

Det er ennå ikke helt klart. Vi har ennå ikke fått klarhet over hva som vil bli utspillet. Men det vil vel bli klarlagt før møtet den 3. november. Vi har imidlertid fått en del opplysninger om hvorledes Kommisjonen i dag ser på utspillet som vil komme, slik at vi er i stand til i dag å gi en rekke detaljer som tidligere ikke forelå i en slik form at vi kunne betrakte dem som en relativt pålitelig veiledning om i hvilken retning deres svar vil gå.

En kan vel si generelt om dette at de som har behandlet spørsmålet, har hatt den vanskelighet at de har hatt med jordbruksekspertene å gjøre, hvis hovedoppgave er å forsvare de interesser de har oppnådd å få imøtekommet gjennom mange års arbeid med den felles jordbrukspolitik. Vi har fått det generelle råd at på det nåværende tidspunkt, mens saken er i hendene på jordbruksekspertene og landbruksministre, bør man ikke gå for mye inn i detaljer, ikke rote for mye opp i problemer som har vært stridsspørsmål gjennom en årrekke blant De seks. Det vil øyeblikkelig skape motreaksjoner som vil kunne komplisere opplegget. Det som vi derfor venter å få i denne omgang, er et relativt kort svar fra De seks, en relativt lite detaljert erklæring.

[152] Jeg vil gjerne understreke før jeg ber landbruksministeren gå inn på detaljene i dette at opplegget ennå ikke er endelig klarert mellom representantene for de seks land. Det som vi nå vet er basert på en melding som kom inn i går ettermiddag, om hvorledes situasjonen er før det endelige standpunkt tas. Vi antar at dette så noenlunde vil bli utspillet, men det er altså ikke helt confirmert fra De seks' side.

Formannen: Jeg takker for redegjørelsen. Jeg tror det er praktisk at landbruksministeren med en gang redegjør nærmere for utviklingen når det gjelder jordbruket.

Statsråd Treholt: Det har vært hevdet flere ganger at disse forhandlingene har tatt lang tid, og jeg vil få lov å rekapitulere ganske kort det som har skjedd siden Stortinget behandlet saken.

Det første memorandum ble levert i Brussel 21. juni og det andre og siste den 27. juli. Før dette er det levert en rekke memoranda, men dette er de to hovedmemoranda som er levert.

Fra 27. juli fra til 8. september skjedde det ingenting, da var det kontinental sommerferie. I tiden fra 8. september til 5. oktober pågikk det temmelig intense oppklaringer i Brussel.

På ministermøte den 27. juli ble det bestemt at det skulle tas opp såkalte tekniske oppklaringsdrøftinger, og de pågikk altså i tiden fra 8. september fram til 5. oktober.

Noen få dager senere leverte Kommisjonen en skisse som er et ikke offisielt dokument, det er et internt arbeidsdokument som vi ikke har fått oversendt offisielt, men som vi har kjennskap til. Hovedpunktene i denne skissen er følgende:

Anvendelse innen rammen av traktatens artikkel 29 av fraktsubsidier som vil gjøre det mulig å kompensere de spesielt uheldige følger av de lange avstander mellom produksjonsområdene og de naturlige markeder, samt den ekstremt spredte beliggenhet av jordbruksområdene.

Anvendelse av egnede tiltak for å sikre befolkningen regelmessige forsyninger av konsummelk.

Anvendelse av et ikke produktbundet system med inntektsstøtte til jordbruksbefolkningen, som vil gjøre det mulig for denne å opprettholde sin levestandard. Denne støtte må være forenlig med traktaten og den felles jordbrukspolitik og differensiere mellom de forskjellige områder og de forskjellige kategorier av jordbrukere.

Den 19. oktober var det ministerrådsmøte i Luxembourg. På dette møtet avgav Ministerrådet en erklæring, og det ble avgitt et svar på den norske regjeringens vegne. Det går jeg ut fra at alle har fått. Det er i hvert fall så godt kjent at det skulle være helt unødvendig å referere det nå.

[153] Som handelsministeren nevnte, kom det så i går ettermiddag et telegram fra Brussel med et utkast til erklæring fra Fellesskapets delegasjon vedrørende Norges jordbruksproblemer. Dette er et utkast. Det er ikke noe endelig dokument, men jeg skal referere hovedinnholdet i dette utkastet:

For det første at Norge som andre søkerland anvender Fellesskapets jordbruksforordninger med de utsettelse og etter det skjema som er fastsatt av Fellesskapet i erklæringer vedrørende overgangstiltakene for jordbrukssektoren.

For det andre spørsmålet om norske subsidier på transportkostnadene beregnet på å kompensere de spesielt uheldige følger av de lange avstander mellom produksjonsområdene og de naturlige markeder, og den ekstremt spredte

beliggenhet av jordbruksområdene, må finne en løsning ved anvendelse av Romatraktatens bestemmelser.

Videre et tredje punkt. Under fellesskaplig kontroll vil egnede tiltak bli tatt i Norge for å sikre befolkningen regelmessige forsyninger av konsummelk. Fellesskapets institusjoner vil eventuelt treffe de nødvendige tiltak med henblikk på dette.

Som et fjerde punkt er nevnt et støttesystem som vil bli innført i Norge, og som vil gjøre det mulig å opprettholde jordbrukernes levestandard. Støtten vil bli gitt i nødvendig utstrekning for å nå dette mål.

I et femte punkt står det bl.a. at ordningen for det norske jordbruk må utformes på en slik måte at den ikke undergraver den felles jordbrukspolitik, og særlig den felles omorganisering innenfor det utvidete fellesskapsområde. Hvis den senere utvikling av den felles jordbrukspolitik eller Fellesskapets politikk på andre områder skulle medføre fellesskaplige tiltak som ville tillate å løse helt eller delvis de spesielle norske jordbruksproblemer, vil disse fellesskaplige tiltak erstatte de spesielle tiltak truffet i Norge.

Som et sjette punkt står at disse særlige bestemmelser for norsk jordbruk vil bli inntatt i en protokoll som vil bli vedlagt tiltredelsestraktaten.

Det er hovedinnholdet i det utkastet som vi fikk i går ettermiddag. Det vil bli gjenstand for videre arbeid før stedfortredermøtet den 3. november.

Jeg tror foreløpig ikke jeg skal si noe mer.

Formannen: Jeg takker for redegjørelsen. Er det noen som forlanger ordet?

Korvald: Det er så lenge mellom hver gang man er borti disse sakene. Jeg vil bare stille et spørsmål: Hvordan mener landbruksministeren at dette opplegget her samsvarer med det norske memorandum som ble lagt fram?

[154] Statsråd Treholt: Den erklæringen som ble avgitt i Luxembourg den 19. oktober, fastslår to ting.

For det første at norsk jordbruk har spesielle problemer, og at det kreves særlige tiltak for å kunne løse disse problemer.

For det andre er det fastslått at jordbrukets inntektsnivå skal holdes oppe. Skal jordbrukets inntektsnivå holdes oppe, er det helt på det rene at en må ha ordninger som avviker fra eller utfyller Fellesskapets ordninger. Det som foreligger i dette utkastet til erklæring, kan ikke jeg skjønne bryter med de memoranda som vi har levert. Det er ikke detaljert, så det er ting her som en får komme tilbake til.

Johan A. Vikan: Det er riktig som hr. Korvald sa at det er så lenge mellom hver gang vi drøfter disse problemene. Det har vært referert til to memoranda som er levert Fellesskapet – ett som er datert juni, og som komiteen hadde anledning til å drøfte den dagen Stortinget sluttet før sommerferien, og ett som er datert 27. juli. Det siste har komiteen så vidt meg bekjent overhodet ikke drøftet, og personlig hadde jeg heller ikke sett det memorandumet før jeg fikk det her etter å ha bedt om

det hos sekretæren for to dager siden. Jeg tror nok det vil være av interesse for komiteen, i hvert fall dersom man skal drøfte disse sakene, i det minste å ha memoranda på bordet og kunne diskutere ut fra dem. Det er mulig det bare er jeg som ikke har fått tilstillet dette memorandumet, men dersom det er flere som ikke har fått det, vil jeg si at det kanskje burde ha vært tilstillet samtlige komitemedlemmer.

Det er altså da levert to memoranda, og jeg har oppfattet statsråden slik at det svar man foreløpig har fått, etter hans oppfatning er et svar på begge memorandaene – jeg vil gjerne høre om jeg har oppfattet det riktig – og at svaret for så vidt er tilfredsstillende.

Statsråd Treholt: Dersom medlemmene av den utvidede utenrikskomite ikke har fått memorandumet av 27. juli, er det meget beklagelig. At det ikke har vært drøftet i komiteen, har sin grunn i at Stortinget på det tidspunkt hadde ferie. Det var ikke mulig å få de spørsmålene som er berørt her, fram samtidig som vi leverte memorandumet av 21. juni. Er det slik at dette memorandum ikke er kommet til alle medlemmene av komiteen, vil det omgående bli ordnet.

Det som foreligger i det ukastet som vi mottok i går, har vi ikke fått anledning til å studere inngående, og hvor vidt det er tilfredsstillende, vil ikke jeg ha sagt noen ting om i dag. Jeg sa at det som står i dette utkastet til erklæring, kan ikke jeg skjønne bryter med det som vi har lagt fram i våre memoranda. Men jeg sa også at dette må drøftes nærmere, og at vi må komme tilbake til detaljene.

[155] Formannen: Når det gjelder memorandumet av 27. juli, undersøker nå sekretæren om det er sendt rundt. Jeg kan ikke i farten huske om vi har hatt akkurat det memorandumet, men det vil da komiteen få rede på.

Hva spørsmålet om skriftlig materiale angår, kan det være grunn til å minne om at vi tidligere mange ganger i løpet av det siste året har vært inne på at det er ønskelig å få materiale på forhånd, slik at man har et grunnlag for diskusjonene. Men jeg kan samtidig opplyse når det gjelder møtet i dag, at her har man med en tidsnød å gjøre som skyldes det som kom i går til Regjeringen og departementet. Det dokument som opprinnelig var utarbeidet og var sendt over til sekretæren for utdeling, ble stoppet på startstreken fordi det ikke lenger var aktuelt etter at den nye beskjeden var kommet. Det er forklaringen på at komiteens medlemmer ikke fikk noe dokument i går.

En annen sak er at man normalt gjerne vil ha litt lengre tid til å tenke over sakene. Men vi er jo inne i en fase hvor det til dels går nokså fort, så akkurat hva angår det som ellers ville ha foreligget for komitemedlemmene i dag, tror jeg ikke det er noe å si på tempoet eller timeplanen.

Statsråd Kleppe: Det er klart at vi vil sende over til komiteen skriftlig materiale etter hvert som det foreligger. Nå kom denne meldingen altså i går ettermiddag. Det er ikke noe memorandum i egentlig forstand. Det er et dokument som vi har fått underhånden, som vi for så vidt ikke formelt skal ha kjennskap til.

Det er den måten man arbeider på: Man forsøker å snappe opp nyheter, å få se dokumenter, for å holde seg orientert om utviklingen. Formelt vil vi ikke få noe memorandum før den 3. november. På det tidspunkt vil vi få et dokument, og det er klart at når vi får det formelle dokument, vil det øyeblikkelig bli sendt komiteen. Det som er problemet nå framover, er at forhandlingene vil gå fort – regner vi med – og tiden vil bli knapp, men vi vil selvfølgelig gjøre vårt ytterste for å tilstille komiteen memoranda osv. etter hvert som vi får materiale. Vi har altså denne gang vært oppe i den vanskelighet at det vi kan fortelle, er helt uformelt underhåndsstoff vi har fått kjennskap til. Vi har allikevel ment det var riktig å gi denne informasjon, selv om den har uformell karakter, slik at man er forberedt på de ting som vil komme i neste uke.

Erling Petersen: Statsråden brukte uttrykket «jordbrukets inntektsnivå», og det er altså det som man regner med skal opprettholdes. Altså et meget sentralt begrep.. Jeg vil gjerne spørre om man har noen eksakt definisjon for dette begrepet. Når jeg spør om det, er det fordi Statistisk Sentralbyrå nylig offentliggjorde en undersøkelse over gjeldsforhold og inntektsforhold i jordbruket som viser at det er en formidabel spredning i inntekten, ikke bare etter brukets størrelse, men også etter geografiske forhold, bruksmåte, gjeldsbyrde og andre ting. Derfor kan det være av interesse å få vite om der finnes en eksakt definisjon på dette sentrale uttrykk.

[156] Statsråd Kleppe: På det spørsmålet kan jeg med en gang svare at det dokument som vi hittil har sett, preges nettopp av mangel på eksakte definisjoner, formuleringene er meget runde. På fransk er uttrykket «le niveau de vie» – altså «livsnivået», direkte oversatt. Det betyr ikke direkte «levestandarden», men kanskje levestandardnivået, om en vil. Vi har spurt underhånden om dette skal oppfattes som et absolutt nivå eller om det gjelder det relative forhold mellom jordbrukets inntekter og andre gruppers inntekter, og vi har fått det svar at det er det siste som menes. Men det finnes altså ikke noen eksakte definisjoner bak dette, det hele er preget av relativt runde formuleringer. Vi får jo håpe at man etter hvert skal bli i stand til å få presisert dette nærmere, men på det nåværende tidspunkt er altså ikke det tilfelle.

Formannen: Når det gjelder spørsmålet fra hr. Vikan om memorandumet av 27. juli, kan jeg nå opplyse at det siste memorandumet som er kommet til komiteen og er omdelt, er det som har med møtet 21. juni å gjøre. Forholdet vil da bli rettet opp. Det henger jo sammen med ferietiden. Men jeg er enig med hr. Vikan i at memorandumet burde vært omdelt.

Knut Frydenlund: Et rent teknisk spørsmål. Samtidig som man skal sende ut disse papirer, og man vil få nye papirer framover, ville det ikke da være praktisk hensiktsmessig for komiteen å få samlet det materiale som framkommer, i en mappe?

Formannen: De vil ha en mappe for hvert enkelt medlem av komiteen?

Frydenlund: Ja, som en service overfor komiteen.

Lars Korvald: Det var til spørsmålet om Stortingets ferie og denne komiteen. Så vidt jeg husker sier Stortingets reglement at det er adgang til å kalle inn denne komite mellom sesjonene hvis det blir nødvendig, selv om Stortinget er oppløst. Om det var ønskelig med en konferanse, ville dette være reglementsmessig mulig.

Videre ville jeg si at det alltid er greit å vite noe på forhånd om et møte. Jeg må si at jeg er litt uviss på hvorfor vi egentlig er kalt sammen i dag, for det dokument som nå refereres, har man altså fått telegrafisk i går. Men vi er jo kalt inn tidligere. Når jeg sier dette, er det for å understreke at konferansene i denne komite til en viss grad skal være veiledende for Regjeringen. Nå har vi ikke anledning til å si vår mening om noe her ut over det vi har sagt tidligere. I så henseende kan jeg for min del vise til hva jeg har sagt om jordbruksopplegget i et møte på forsommeren. Det er for så vidt unødvendig å føye til her at når det gjelder de forhandlinger som nå skal føres videre på dette området, og når jeg nå ikke kan føye noe til, har jeg dermed heller ikke sagt at jeg synes det vi har fått opplyst her, på noen måte er tilfredsstillende. Handelsministeren sa at her er runde formuleringer, man må se å få laget noe mer i dem osv. osv. Men så lenge det ikke er gjort, er man avskåret fra å si noe om det.

[157] Statsråd Kleppe: Jeg vil først beklage om komiteen føler at den ikke er blitt nok informert. Det er klart at vi i høy grad skal ta oss det ad notam så den kan få fortløpende informasjon. Vanskeligheten ligger i – som jeg sa – at det meste av materialet vi har fått, faktisk har vært av uformell karakter. Vi har fått det via diplomatiske kanaler, og vi har ikke hatt rett til å legge det fram. Det har for så vidt hatt karakteren av rykter. Vi kan ikke legge fram memoranda basert på dette. Men for oss som arbeider med dette, har også disse opplysninger verdi. Vi mener at en slik fremstilling i hvert fall kan gi en pekepinn om i hvilken retning dette bærer.

Når det gjelder det som ble nevnt – runde formuleringer – er dette etter de opplysninger vi har fått av dem i kommisjonen i Brussel som arbeider med spørsmålet, en bevisst linje som føres. På det nåværende tidspunkt vil de beholde formuleringene relativt runde for slippe all den detaljdiskusjon de selv har hatt i årevis. De vet jo at hvis vi går inn på detaljene, da kommer Frankrike, Tyskland – alle land – jordbrukseksperterne, landbruksministrene har selvfølgelig sine interesser å forsvare. Det vil si at vi kan ikke gjøre dette, det vil ha konsekvenser. Derfor har de gitt oss det råd så lenge å nøye oss med relativt runde formuleringer som allikevel har et innhold. Innholdet må selvfølgelig defineres etter hvert. Vi har på vår side sagt at i løpet av forhandlingene må vi få det nærmere presisert. Vi kan ikke presentere helt runde formuleringer. Eksempelvis har man sagt at man må få en ordning som sikrer det norske folk en regulær forsyning av konsummelk. Det er nødvendig å treffe tiltak for å oppnå dette. Dette er i og for seg ut fra Fellesskapets

betraktninger en meget vidtgående erklæring. Men det er klart at når en skal gå videre på det området, må en vite hva detaljene innebærer. Men det kan en altså ikke få vite på det nåværende tidspunkt, ganske enkelt fordi de ikke kan komme lenger i sine egne diskusjoner før møtet den 3. november. De kan derfor bare gi denne relativt korte erklæring som inneholder en rekke utgangspunkter – kan en si – for nærmere presisering. En kan selvfølgelig beklage at en på den måten ikke kan få et helt detaljert opplegg. Men jeg ville gjerne forklare dette slik som vi har fått dette forklart av dem som arbeider med dette i Brussel.

Formannen: Når det gjelder opplysninger til komiteen, kan jeg være enig med statsråden i at vi vel har to former for orientering. Vi har dels de orienteringer som går ut på å holde komiteen løpende à jour med ting som skjer, uten at det nødvendigvis behøver å bety at en på forhånd er innstilt på å innhente noen vesentlige råd, men man er selvfølgelig åpen for merknader. Og en har dels orienteringer som henger sammen med de memoranda som presenteres fra Norge, eller memoranda som vi mottar, og hvor man har behov for en direkte kommentar.

Det som hr. Vikan pekte på – memorandumet av 27. juli – er eksempel på et dokument som vi skulle hatt, og det forstår jeg også at vi vil få. Det er klart at det har vært et brudd i denne kjeden som er den naturlige.

Det er riktig som hr. Korvald sa, at vi har adgang til å tre sammen mellom sesjonene, og det har faktisk denne komite gjort. Vi hadde et fellesmøte med finanskomiteen, der handelsministeren redegjorde for valutasituasjonen, og vi hadde det møtet som ble holdt den 25. august. Det hadde naturligvis vært [158] mulig å ha hatt en konsultasjon på det tidspunkt. Når det ikke skjedde, går jeg ut fra at det henger sammen med det som ble nevnt – ferie på kontinentet – og at man på det tidspunkt ikke var i noen form for kontakt. Men da memorandumet av 27. juli forelå for representantene, ville det vært mulig for representantene å be om å få dette opp på dagsordenen den 25. august.

Erling Petersen: Handelsministeren sa at en av vanskelighetene ved å holde denne komite underrettet, ligger i det forhold at de opplysninger som departementet sitter inne med, i stor utstrekning er uoffisielle, og derfor ikke kan legges fram. Jeg tror ikke det er et gyldig argument overfor denne komite. Denne komites forhandlinger er hemmelige, og vi har alle en meget streng taushetsplikt. Jeg kan ikke se at man derfor behøver å holde uoffisielle opplysninger av større eller mindre verdi borte fra denne komite. Komiteens medlemmer må ha like stor interesse som departementenes folk av å få slike forhåndsopplysninger som av og til kan ha verdi, og av og til bare kan være rykter, men som allikevel går inn i det alminnelige bilde hvis man skal være helt à jour i orienteringen. Så jeg tror at nettopp den ting at dette er en lukket forsamling, skulle tilsi at alle opplysninger som departementene finner nyttige, også kan viderebringes til denne komite.

Tor Oftedal: Det var om det samme problem jeg skulle si noen ord.

Jeg forstår personlig meget godt at Regjeringen kvier seg for å legge fram – i all fall i skriftlig form – for denne komite innholdet i de forskjellige opplysninger som man har fått om interne – og man kan kanskje si – uformelle arbeidsdokumenter i Brussel. På den annen side har jeg selv atskillige ganger når det gjelder de norske forhandlinger, både som journalist og som stortingsrepresentant, hatt anledning til å besøke kommisjonen i Brussel. Det er derfor ikke forbausende for meg at opplysninger av den art som uoffisielt tilflyter Regjeringen, også etter hvert blir publisert i pressen. Forholdet er jo at arbeidsmåten i kommisjonen er meget åpen, og at man vel også ofte finner det hensiktsmessig å slippe ut uoffisielle opplysninger. Da er problemet at dette gjerne blir tatt opp som viktige poeng i den norske markedsdebatt.

Jeg vil nødig bebreide Regjeringen for at den kvier seg for å distribuere opplysninger som den selv betrakter som temmelig tvilsomme. På den annen side ber jeg Regjeringen forstå den katterpine som den utvidede utenrikskomite befinner seg i ved at man til stadighet møter opplysninger om Norges markedsproblemer i pressen. Og tross alt ville man vel være bedre tjent med å få disse informasjonen i den form Utenriksdepartementet sitter inne med dem, enn bare ved rent tilfeldige – jeg vil ikke bruke ordet lekkasjer – pressemeldinger. Jeg håper Regjeringen i hvert fall overveier den side av saken.

[159] Bernt Ingvaldsen: Så vidt jeg forstår, er situasjonen nå den at Regjeringen med disse memoranda og annet har fremlagt Norges ønskemål. Det ville da selvfølgelig vært rimelig om denne komite når den skal delta i rådslagninger, hadde fått se dem, men jeg forstår at det bare har vært en ekspedisjonsfeil.

Det som nå skjer, er at motparten, altså fellesmarkedsinstitusjonene, vurderer dette materiale og formulerer et svar. Vi har så fått høre at stillingen nå er den at de har kommet med en del runde formuleringer i form av et utkast som de antakelig vil ha norsk reaksjon på. Det er jo naturlig, og jeg synes det er en grei fremgangsmåte.

Det spørsmål som jeg kunne tenke meg av interesse fremover, er i hvilken grad Norge skal forlange spesialiserte, detaljerte bestemmelser, eller i hvilken grad Norge skal nøye seg med runde formuleringer som i praksis vil overlate detaljutformingen av ordningene til Norge selv. Sann som jeg vurderer det i øyeblikket, vil jeg si at det norske jordbruk spiller forferdelig liten rolle i Fellesskapet. Hvis vi skulle diskutere alle våre ordninger i detalj, tror jeg det ville bli meget vanskelig. Jeg tror det er helt riktig som handelsministeren sa, at da ville vi få et helt velde av eksperter som har holdt på med dette, som ville forfatte både det ene og det andre. For meg ser det ut som om det ville være en fordel å få fastlagt prinsipielle standpunkter – bl.a. når det gjelder nivåene – slik at vi i praksis får anledning til så vidt mulig å finne ut selv hvordan dette mest hensiktsmessig skulle gjøres. Det er altså min personlige oppfatning i øyeblikket, og den ville jeg gjerne ha fremholdt.

Guttorm Hansen: Jeg forlangte ordet etter hr. Korvalds innlegg. Denne komite har vanligvis – i all fall i den tid jeg har vært med i den – hatt to typer møter. Det samme er tilfelle når det gjelder forhandlinger av den type vi her har, og det gjelder andre saker. Den ene type møter er rene informasjonsmøter, uten at det foranlediger komiteens medlemmer til å gi noen reaksjon. Jeg ser det møtet vi har i dag, nettopp som denne første type møte. Det vi egentlig har fått her i dag, er denne prinsipielle erklæring fra Fellesskapet om dets synspunkter på norsk jordbruk. Og man kan vel under ingen omstendighet erklære seg utilfreds med at man har fått godtatt at norsk jordbruk har særlige problemer, og at norske jordbrukeres inntektsnivå ikke må bringes nedover.

Den andre typen møter, er møter der konkrete saker forelegges, og der man har høve til å få reaksjon og råd fra komiteen. Den type møte regner jeg med først vil komme når det foreligger offisielt fra den annen part et konkret utspill.

Jeg vil gjerne for min egen del si at jeg er ikke så interessert i å få forelagt slike løse utsagn som spres bl.a. som en del av den forhandlingsteknikk som man kjenner ikke bare fra Brussel, men fra alle de steder der man driver med forhandlinger. Løse utsagn som slippes ut som prøveballonger, er ikke av den slags ting man gir reaksjon på. Det er de konkrete [160] og offisielle utspill som kommer fra den annen part. Jeg må for min del si at jeg synes det er all right at Regjeringen med visse mellomrom gir komiteen slik informasjon som den har kunnet gi i dag. Det har sin verdi for oss. Men reaksjoner fra komiteen kan man først regne med når man får konkrete og håndfaste ting å ta standpunkt til.

Statsråd Kleppe: Jeg vil gjerne si at vi vil ta ad notam de ønskemål som er kommet fra komiteen, om informasjon. Vi vil gjerne drøfte med komiteens formann mulighetene for relativt regelmessige møter om dette, slik at man mer fortløpende kan gi informasjon.

Det er riktig som hr. Guttorm Hansen sier. Vi vil nødvendig gi informasjon uten at vi selv er relativt sikre på at det vi sier stemmer. Dessverre er det ofte slik at nyhetene kommer fra forskjellig hold, ikke bare fra Brussel, men også fra Haag og Bonn, og ofte er det motstridende oppfatninger som gjør seg gjeldende. Jeg synes ikke denne form for informasjon er så verdifull. Vi vet ikke sikkert hva slags verdi den kan ha. Men denne gang har vi fått informasjon, både tidligere i uken, og i form av et telegram i går ettermiddag, som vi tillegger mye vekt, fordi vi tror det viser hva som vil bli utspillet den 3. november – altså onsdag. Det korrekte er selvfølgelig at man da øyeblikkelig tilstiller komiteen det memorandum som vi da får, som inneholder helt konkret hva De seks på det tidspunkt sier om våre jordbruksproblemer, og at vi deretter har et møte i komiteen.

Forholdet er da at vi den 3. november bare kan si takk for uttalelsen fra De seks, og at vi vil se nærmere på dette. Vi bør av hensyn til tidsnøden være i stand til å gi et svar allerede den 9. november, da vi har et møte på ministerplan.

Jeg vil også si at det ville være ønskelig å få en reaksjon fra komiteens side mellom den 3. og den 9. november. Det er ikke enkelt, det blir meget kort tid, men vi er i den situasjon at det blir relativt høyt oppdrevet forhandlingstempo.

Formannen: Jeg er enig i at det er nyttig med kontakt foran viktige møter. For så vidt synes jeg en bør ha som hovedregel at vi har en kontakt, selv om en ikke på forhånd kan si helt sikkert om en kan presentere et dokument. I dette tilfelle vil komiteen gjøre det den kan for å stå til disposisjon en gang mellom den 2. og den 9. november, av hensyn til forhandlingstakten. Det kan vi snakke om når vi har sett litt på Stortingets dagsorden.

Jeg vil gjerne til det som hr. Ingvaldsen var inne på, si at jeg tror så langt en kan legge opp en ordning slik at vi beholder frihet når det gjelder å regulere detaljer, har det mye for seg. Hvis en går alt for langt inn i de tekniske spesialiteter, skulle jeg tro at forhandling om jordbruksspørsmålet [161] f.eks. vil kunne ta uendelighet av tid, uten at en løste det en må løse i en slik forbindelse, På den annen side er det vel slik at en må ha fastlagt en del retningslinjer for hovedfelter.

Jeg var til stede i går på et politisk møte hvor vi drøftet mange ting. Representanter for det tyske FDP var bl.a. til stede, og på vår nordiske oppfordring ga de en liten orientering på sitt syn på forhandlingssituasjonen. Sigismund von Braun var en av deltakerne. Han er sekretær i det vesttyske utenriksdepartement, og han uttalte om jordbruksproblemene bl.a. at når det gjelder grønnsak- og fruktsektoren, var det ting som måtte diskuteres, og jeg oppfattet ham slik at det kanskje også dreide seg om detaljer. Samtidig sa han noe slikt: «Für Milch gibt es kein wirkliches Problem». Man hadde inntrykk av at det var deres reaksjon. Dette var ikke noen forhandling eller drøfting, det var en ren orientering som ble gitt i en lukket forsamling av representanter for søsterpartiene i Norden. Men jeg tenkte dette kunne være av interesse siden hr. Ingvaldsen nå brakte inn i diskusjonen spørsmålet om graden av detaljer.

Det var forresten en ting til som ble nevnt på det møtet, og som har en viss forbindelse med det vi diskuterer i dag. Det har etter statsminister Krag's besøk i Oslo vært tillagt ham den uttalelse i København at han bebuder norsk folkeavstemning i markedsspørsmålet i mars-april. Det står ikke i samsvar med det vi har fått opplyst, og som også er kommet offisielt til uttrykk fra utenriksminister Cappelen's side. Utenriksminister Cappelen sa i sin tid at det var spørsmål om en dato i april eller senere. Og etter den tid har vi fått en viss forskyvning av timetabellen. Det er dessuten nokså på det rene og det ble for så vidt også bekreftet av de opplysninger som von Braun og andre ga på spørsmål fra svensk side i går, at når det gjelder ordningen for de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land, vil man først få avklaring til våren. Det er jo et moment som ytterligere kan få betydning for når det er hensiktsmessig for Norge å ha en folkeavstemning. Jeg vil gjerne ha bekreftet fra fungerende utenriksminister at det ikke på norsk side er skjedd noe som kan gi Krag grunn til å tro at en har forskjøvet tidspunktet for en folkeavstemning, som jo vitterlig Stortinget skal ta stilling til voringstemaet for nærmere det nåværende tidspunkt i tid til tross for at forhandlingene her er skjøvet den andre vegen.

Statsråd Kleppe: Jeg kan bekrefte at det fra norsk side ikke er gitt uttrykk for noen annen oppfatning enn den som utenriksminister Cappelen tidligere har gitt uttrykk for. Den danske regjeringsdelegasjon som besøkte Oslo mandag, statsminister Krag, utenriksminister K.B. Andersen og økonomiminister Nørgaard, reiste i sine samtaler med oss spørsmålet om folkeavstemning. Vi gjentok da det som komiteens formann har referert. Vi kan ikke si noe mer. Hele spørsmålet vil i sin tid bli behandlet av Stortinget.

[162] Tor Oftedal: Jeg håper jeg tok de nødvendige reservasjoner i mitt forrige innlegg. Det var absolutt ikke min mening å reise noe krav eller komme med noe ønske om at Regjeringen skulle føle seg forpliktet til å informere den utvidede utenrikskomite om enhver opplysning som måtte tilflyte Regjeringen gjennom en eller annen kanal. Imidlertid har vi opplevd situasjoner hvor uoffisielle opplysninger, som er blitt publisert i pressen, har gitt grunnlag for ganske kraftig diskusjon her hjemme. I enkelte av disse situasjoner kunne det vært av verdi for den utvidede utenrikskomite å få vite hvordan man på offisielt norsk hold vurderer substansen i disse pressemeldinger. Fra min side var det ikke noe krav. Jeg bare bad Regjeringen overveie de problemer som her ikke bare kan melde seg, men som ved flere anledninger har meldt seg for oss.

Statsråd Kleppe: Jeg vet ikke om drøftelsen av dette nå er avsluttet. Komiteen vil da få memorandumet når det foreligger fra De seks. Da kan man jo nærmere i detalj studere innholdet i det, og vi kan komme tilbake til saken på et senere møte.

Jeg vil gjerne, hvis vi er ferdig med dette tema, nevne litt om de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land. Forholdet er at De seks nå arbeider med et utkast til forhandlingsgrunnlag når det gjelder disse land, inklusive Sverige og Finland. Vi sa på møtet den 19. oktober ja til å delta i konsultasjoner om et utkast før De seks' ministerråd tar endelig standpunkt til det, og den dato som ble antydnet, var 3. november – altså neste uke. Vi har hatt kontakt med de øvrige nordiske land om dette med sikte på å få kjennskap til deres syn på de enkelte deler av det dokument som man delvis kjenner, men som ennå ikke er ferdig bearbeidet i Brussel. Det var et møte mandag, hvor embetsmenn fra Sverige, Danmark, Norge og Finland gikk gjennom dette opplegget. Man fikk også opplysning om hvordan dette antakeligvis ville se ut, og man fikk de enkelte lands synspunkter på dette. Vi er innstilt på å gi uttrykk for støtte til de interesser som de øvrige nordiske land som ikke søker medlemskap, har, idet vi mener at mest mulig å opprettholde det nordiske samarbeid, frihandelen i Norden osv., i høy grad også er i Norges interesse. De forsøk på å innskrenke frihandelen som synes å være en del av diskusjonstemaet mellom De seks, tar vi avstand fra.

På den annen side har man fra de øvrige ikke-medlemskapssøkende lands side, særlig Sverige, ytret ønske om det som fra De seks' side kalles for ordningenes utviklingsbarhet. Det er et vanskelig ord, men det betyr at man ikke skal stoppe med dette. Man skal søke å utvikle det samarbeid som man i første omgang måtte bli

enige om. Man må også få inn i traktaten med de ikke-medlemskapssøkende land en eller annen formulering, slik at man etterpå kan utvikle samarbeidet til noe mer enn det man i første omgang blir enige om. Her er oppfatningene blant [163] De seks delte, men det ligger også i *vår* interesse å understreke betydningen av å få et slikt element inn i avtalen. Jeg skal ikke gå mer i detalj om dette. Jeg tror ikke det er noen uenighet mellom de politiske partier her i landet om at man overfor De seks sterkest mulig må fremheve betydningen av å opprettholde frihandelen i Norden, at det er ønskelig at man får en avtale for de ikke-medlemskapssøkende land som bringer mest mulig av det nordiske samarbeid inn i den nye situasjonen, og at samarbeidet etter den avtalen kan utvikles til å bli noe mer enn det i første omgang kan se ut til å bli.

Formannen: Jeg kan føye til at det siste punktet også er et av de spørsmål som ble berørt i det nevnte møtet i går. Det er tydelig at svenskene er lite glad over den situasjon som er oppstått i og med at de i første omgang ikke har fått noen respons på opplegget til en ordning med bredest mulig plattform og som går lenger enn eventuelle ordninger for de øvrige ikke-medlemskapssøkende land. Det ble gjort klart fra svenskenes side at de hadde lagt vekt på ikke bare å få denne utviklingsklausulen inn i preambelen, men at det tydeligvis er et av problemene at det innen De seks ikke vil være enighet om noe mer enn en slik litt vagere referanse som det å ha en henvisning i preambelen vil representere – selv om det vel ennå ikke er endelig avgjort. Fra tysk side ble det sagt at man her måtte finne seg i å ta det i to etapper, man kunne ikke regne med at De seks ville starte flere sett av forhandlinger. Man måtte regne med én form for forhandlinger med de land som søkte om medlemskap, og én form for forhandlinger med de øvrige EFTA-land. Og det tror jeg nok at svenskene vil være nødt til å avfinne seg med.

Det som det derimot er diskusjon om, er den foreslåtte unntaksliste, spørsmålet om varigheten av unntaksordninger og en rekke slike ting som vel i og for seg enkeltvis er detaljer, men som sammen kan bety ganske mye.

Er det flere som har noe å bringe fram før jeg hever møtet? – Ingen har forlangt ordet.

Det vil da bli innkalt til nytt møte i den utvidede utenrikskomite så snart vi har fått avtalt et passende tidspunkt mellom den 3. og den 9. november.

Møtet hevet kl. 10.05.